Orwells berømte nyklassiker genudgivet med 'Julia'

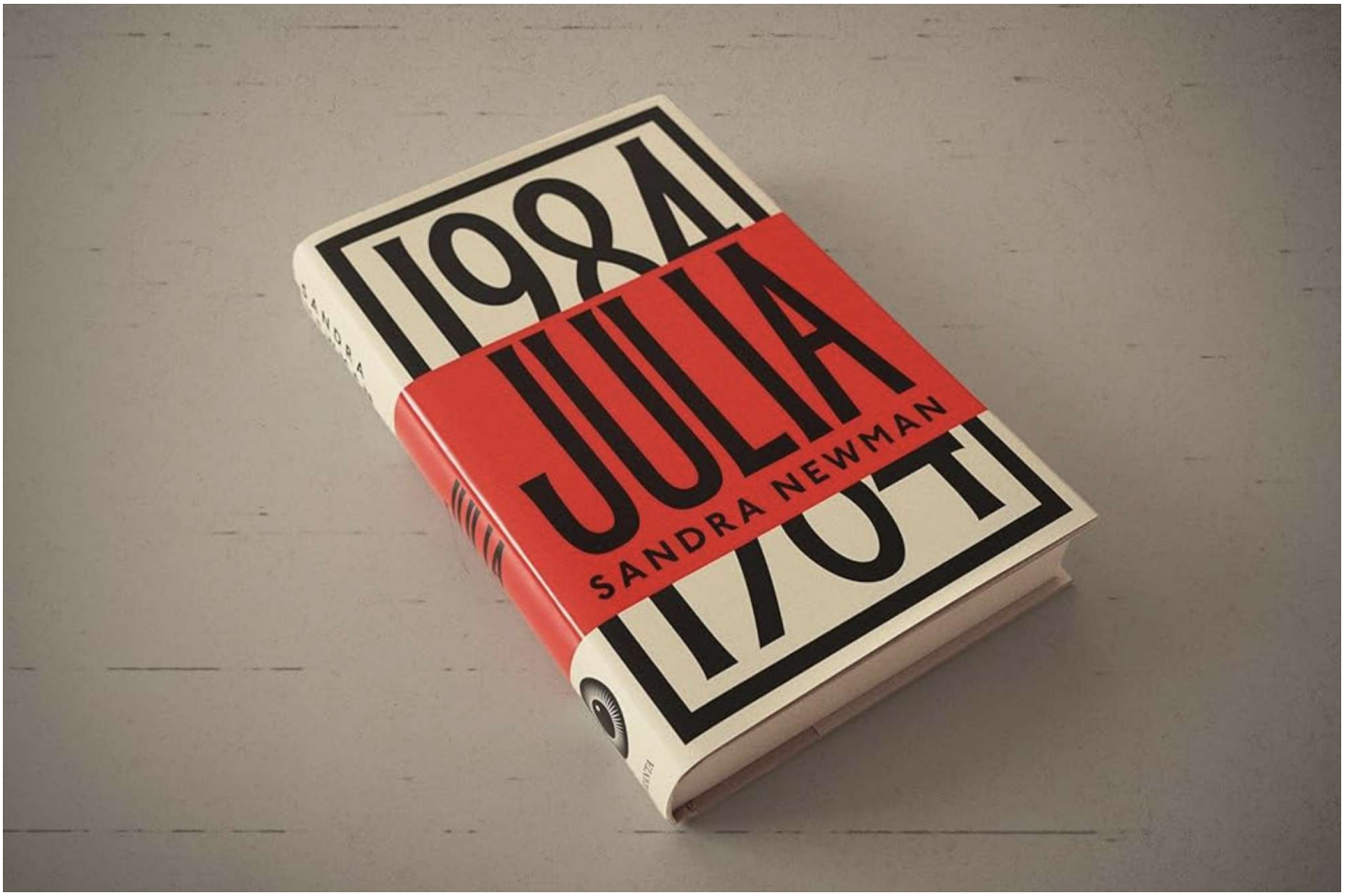

George Orwells berømte roman, "1984", er blevet genudgivet med romanen "Julia", der læser den klassiske tekst og genfortæller den tilsat et feministisk twist af Sandra Newman. Niels Dichov Lund anmelder. Foto: Amazon.

Niels Dichov Lund
23.03.2024

ORWELL GENDIGTET // ANMELDELSE – Sandra Newmans umiskendelige ambition med genudgivelsen af en ny feministisk version, af Orwells '1984' handler om at tage viltert fat om en autoritær og despotisk stats- og samfundsstyring, som i dag synes at tiltage i antal og omfang og aktualiserer *1984*'s berømte skrækscenario – sine steder endda øget i bestialitet. På dansk udkom *Julia* næsten samtidig med, at *en anden* Julia fik øget international opmærksomhed – enken efter den martrede russiske systemkritiker Aleksej Navalnyj, bemærker Niels Dichov Lund.

Sandra Newman: Julia

Oversat fra amerikansk af Signe Lyng

Convert web pages and HTML files to PDF in your applications with the Pdfcrowd HTML to PDF API | Printed with Pdfcrowd.com

379 sider

Forlag: Turbine

Er udkommet

1984 hed en bog, som den engelske forfatter og journalist George Orwell udsendte i 1949, et halvt år før sin død, og den sidste i et ikke ellers omfangsrigt forfatterskab. Men berømt og levedygtig som få har den været lige siden, en nyklassiker og *steady seller* overalt i verden, en af de første fremtidsromaner, der blev taget rigtig seriøst samt en hjørnesten i dystopi-genren, den negative utopi.

Den har fået børneudgaver til skolebrug og versioner som *graphic novel,* den har været opført som teater og været filmatiseret flere gange. Inspirationen og indflydelsen har været kolossal med inspiration i Orwells skræmmebillede af et barbarisk og totalitært samfund, tydeligvis også undfanget af, hvad Europa havde oplevet af autoritære lande siden 1920'erne.

> Det er efter aftale med Orwell-fonden, at den amerikanske forfatter Sandra Newman har skrevet romanen *Julia*, der nu foreligger på dansk.

Orwells ry er med andre ord enormt med biografier og arkiver samt med *The Orwell Society* plus en fond, der uddeler priser og en statue foran BBC's hovedsæde i London. Alle hans bøger findes på dansk tillige med flere introduktioner til forfatterskabet.

Det er altså ingen hvem helst forfatter eller hvilken som helst roman, og således er det også efter aftale med Orwell-fonden, at den amerikanske forfatter Sandra Newman har skrevet romanen *Julia*, der nu foreligger på dansk.

I forlags- og handelssammenhæng har den prædikatet *A Retelling of George Orwell's 1984* – men dette er væk fra den danske udgave, kun flappen på smudsomslaget anfører kort, at det er samme historie med en ny – feministisk – vinkel. Omslaget i øvrigt har forlaget hentet fra den engelske udgave, hvis farver og typografi også spiller på tidligere *1984*-udgaver.

Hvor tæt er 'Julia' på en genfortælling af Orwell?

I *Julia* har Newman gjort en temmelig perifer biperson fra *1984* til hovedperson, bibeholdt hendes alder og job, bibeholdt stedet England og London og fastholdt handlingstidspunktet i 1984; fortsat er også det totalitære samfund Oceanien styret af *Big Brother* med tilranet palads-rigdom, en Centralkomité og de samme karikerede ministerier for henholdsvis Sandhed, Fred, Overskud og Kærlighed; overvågning,

Convert web pages and HTML files to PDF in your applications with the Pdfcrowd HTML to PDF API | Printed with Pdfcrowd.com

tankepoliti og teleskærme indgår fremdeles i regiet af det voldsomme skræmmebillede.

Fastholdt er også store dele af handlingen i tre dele med hovedkonflikten omkring nogle system-tvivlere og dissidenter, der søger at distancere sig fra magthaver-despotiet; hovedpersonen fra *1984* Winston er Julias kollega, ven og elsker. Spillet og dobbeltspillet mellem venner og fjender, skurke og helte er nogenlunde det samme, de rendyrkede torturscener mellem bødler og ofre ligeledes.

> Der er en del fokus på abort, kvindelig homoseksualitet, kvindeligt sex-initiativ, ægteskabsvilkår, underordnede positioner etc., hvilket er mærkbart nyt i forhold til Orwells notoriske mandsverden; totalitære stater er voldsomme for kvinder på yderligere, nye måder, og Newman kan tage nogle oplagte stik hjem

Og hvad handler den nye og forfægtede feministiske vinkel så om? Der er en del fokus på abort, kvindelig homoseksualitet, kvindeligt sex-initiativ, ægteskabsvilkår, underordnede positioner etc., hvilket er mærkbart nyt i forhold til Orwells notoriske mandsverden; totalitære stater er voldsomme for kvinder på yderligere, nye måder, og Newman kan tage nogle oplagte stik hjem.

I Orwells bog er der et appendiks omkring det, den blev så kendt for: *nysprog* (*newspeak*). Her beskrives principperne for Big Brothers sprogbrug, ordklasserne og det begrænsede ordforråd – verden skulle havde færrest mulige nuancer, og tankevirksomheden skal ikke for stor.

Der er også en satirisk og morbid kritik af både træk i tidens sprogvidenskab og af diktaturers fordrejende retorik og propaganda. Nysproget optræder også i *Julia*, men introduktionen til det er væk, og uden den mangler læseren en brik.

Du kan lytte til et interview om *Julia* foretaget af tidsskriftet "The New Scientist" med Sandra Newman ovenfor.

Koncept-litteratur?

Er ideen med at fortælle på ny, genfortælle med en anden vinkel god? Det kan fx filmatiseringer også finde på af og til. Det er et greb – man kunne kalde det for koncept-litteratur, men kommer udførelsen i mål? Lykkes grebet i forhold til læseren?

Det synes eksempelvis lidt kringlet, at medens Orwell skrev en roman, der foregår reelt 35 år senere, så foregår Newmans gennemskrivning fra 2023 af

Convert web pages and HTML files to PDF in your applications with the Pdfcrowd HTML to PDF API | Printed with Pdfcrowd.com

fremtidsdystopien for nu 40 år siden.

Nogle af Orwells mere raffinerede tekst-lag, bl.a. fra dissidenternes 'teoribog', er røget ud, der er mere fokus på seksualitet og Julia ligner en art spændingslitteraturens *catwoman*; selv med en bredere replikstil er der generelt en mere omstændelig udpensling.

> Bedst som nyt 'tilskud' synes slutningen at være. Den har et tydeligere psykologisk og filosofisk bud end i *1984* på overlevelse, måske endda på glemsel og forsoning

Hvis bogen vil ligne *1984* også i omfang, kunne den udmærket have været ca. 30-40 sider kortere. Bedst som nyt 'tilskud' synes slutningen, der har et tydeligere psykologisk og filosofisk bud end i *1984* på overlevelse, måske endda på glemsel og forsoning.

Det er ikke noget nemt projekt, Newman har begivet sig ud i.

Kan bogen læses selvstændigt og uden om *1984*? Ja og mest nej.

Får læseren mere ud af at læse bogen ved at kende forgængeren? Også ja og lidt nej.

Måske er projektet havnet i det paradoks for læsningen, at de der er fortrolige med og værdsætter Orwells *1984* vil trættes lidt at den nye, og de nytilkomne, der ikke kender 'forlægget', vil mangle en del til forståelsen.

Litteraturen taler med sig selv

Litterære værker er aldrig helt øde øer, de findes i et øhav mere eller mindre tæt på hinanden. De står på skuldrene af andre, indgår forbindelser og traditioner, afgiver inspiration til andre, måske ligefrem som skabelon. Mange forfattere skriver ud fra egen læsning og eget bibliotek, der er valgslægtskaber, referencer og med et fint ord 'intertekstualitet'.

I den mundtlige tradition lånte og stjal man frit fra andre, Homers *Odysséen* blev en art model for rejseromanen, *Romeo og Julie* for ung kærlighedstragik, Tom Kristensens *Hærværk* for den mandlige nedbrudsfortælling. I 1600-tallet var det fint at imitere, senere kom der stigende originalitetskrav til, dernæst også regulering af ophavsrettigheder, og i dag dukker plagiat-sager ofte op.

I tankerne kommer også fx Michael Cunningham's succes *Timerne* (1998), skrevet hen over Virginia Woolf's *Mrs. Dalloway* (1925), og Kerstin Ekmans roman *Mordets*

Convert web pages and HTML files to PDF in your applications with the Pdfcrowd HTML to PDF API | Printed with Pdfcrowd.com

praksis (2009), så tæt på Hjalmar Bergmans hundrede år ældre *Dr. Glas*, at Gyldendal i Danmark genudgav den gamle sammen med Ekmans nye. En dialog så direkte som mellem *1984* og *Julia* er dog nok en sjældenhed.

Autoritære stater findes stadig

Sandra Newman (f. 1968), som har en stærk tilknytning til England, får her sin første udgivelse på dansk – udmærket oversat af den erfarne og flittige Signe Lyng.

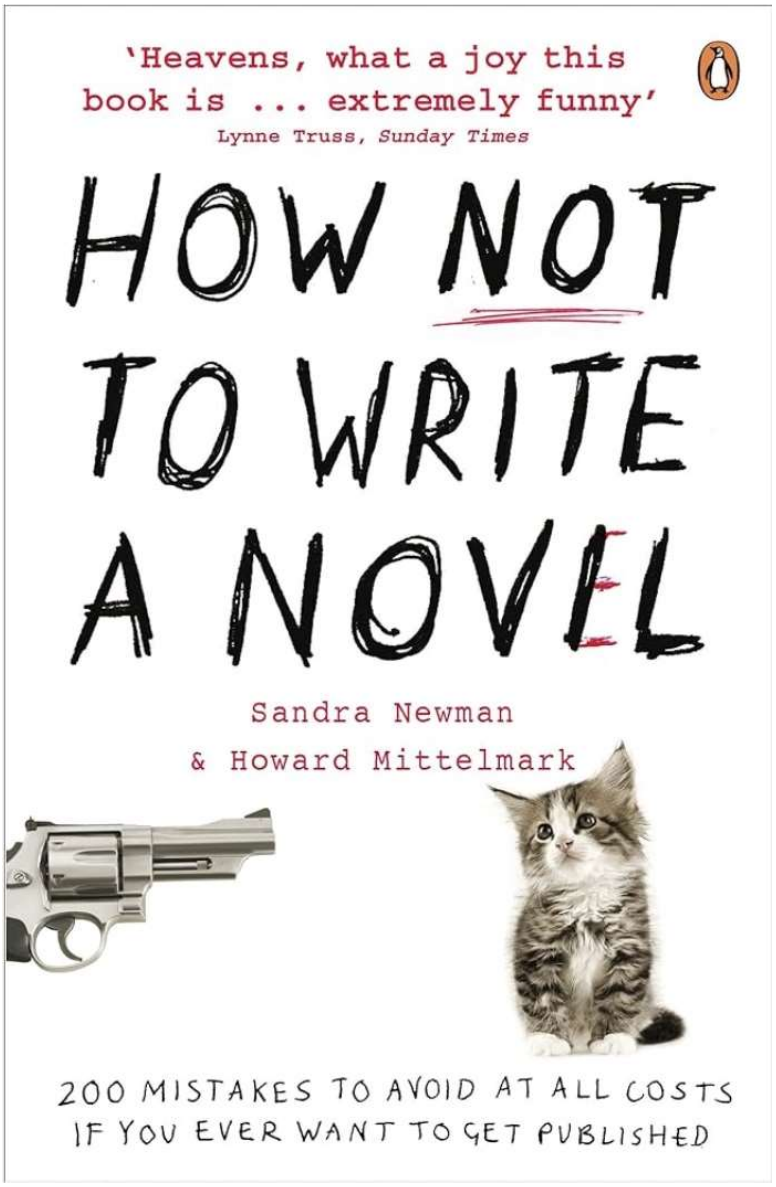

Forsiden af Sandra Newmans roman, "How not to write a novel".

Julia er Newmans sjette roman, og hun har tidligere skrevet fremtidsskildringer med apokalyptiske fantasier og lanceret et feministisk syn på litteraturen, bl.a. med *The Men* (2021) om en verden, hvor alle individer med Y-kromosomer er væk. Tillige har hun gjort sig i teori både om at læse klassikere og om forfatterhåndværket med *How NOT To Write A Novel* (2008).

Convert web pages and HTML files to PDF in your applications with the Pdfcrowd HTML to PDF API | Printed with Pdfcrowd.com

Om det kommer til flere udgivelser i Danmark, er svært at spå – for meget for nogle og for andre for lidt.

Men behjertet er hendes umiskendelige ambition om at tage viltert fat om autoritær og despotisk stats- og samfundsstyring, som i dag synes at tiltage i antal og omfang. *1984*'s berømte skrækscenarie er aktualiseret, og sine steder øget i bestialitet. På dansk udkom *Julia* næsten samtidig med, at *en anden* Julia fik øget international opmærksomhed – enken efter den martrede russiske systemkritiker Aleksej Navalnyj.

Læs flere anmeldelser skrevet af Niels Dichov Lund her.

autoritære stater | feminisme | genudgivelse | George Orwell | Julia | koncept-litteratur | nyfortælling | Sandra Newman | Signe Lyng | systemkritik

Niels Dichov Lund
Født 1950 - lektor emeritus ved Institut for Kommunikation på Københavns Universitet Udannet cand.mag. i dansk og historie ved KU i 1978 og ph.d. fra Institut for Nordisk Filologi ved KU i 2000. Fra 1978 ansat ved Danmarks Biblioteksskole som lektor, fra...

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.
Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

Ja tak, send mig POV Weekend

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.
Har du mulighed for at bidrage til vores arbejde? Bliv medlem her →

25 kr./md.
50 kr./md.
100 kr./md.

Convert web pages and HTML files to PDF in your applications with the Pdfcrowd HTML to PDF API | Printed with Pdfcrowd.com